

دانشگاه لرستان

بسمه تعالی

شیوه نامه ارزیابی اثربخشی ملی طرح های پژوهشی کاربردی دانشگاه لرستان

(مصوب نهمین نشست از دوره ششم هیئت ممیزه دانشگاه لرستان مورخ ۱۴۰۴/۸/۲۸)

۱- مقدمه:

با توجه به تأکید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بر ضرورت سامان دهی و استانداردسازی ارزیابی طرح های پژوهشی با اثرگذاری ملی، و همچنین نقش این گونه طرح ها در فرآیند ارتقای مرتبه اعضای هیئت علمی، تدوین دستورالعملی روشن و قابل استناد برای تشخیص و ارزیابی «طرح پژوهشی ملی» ضروری است. از آنجا که طرح های پژوهشی که در مقیاس ملی اثرگذار هستند، می توانند در چارچوب آیین نامه ارتقا مورد استفاده قرار گیرند، لازم است معیارهای ارزیابی و سازوکار تأیید آن ها در سطح دانشگاه به صورت دقیق و هماهنگ با الزامات وزارت عتف مشخص شود.

بر همین اساس، این شیوه نامه با هدف تعیین شاخص های عمومی و تخصصی ارزیابی، یکسان سازی فرآیند تشخیص طرح ملی، و ایجاد هماهنگی بین فرآیندهای پژوهشی دانشگاه و الزامات ارتقای اعضای هیئت علمی تدوین گردیده است.

مطابق ابلاغ وزارت علوم، تشخیص حوزه اثرگذاری ملی طرح پژوهشی بر عهده شورای پژوهشی دانشگاه است و شاخص ها و معیارهای ارزیابی اثربخشی باید به تصویب هیئت ممیزه دانشگاه برسد تا امکان بهره گیری از نتایج این طرح ها در پرونده ارتقا فراهم شود.

این دستورالعمل با هدف ارتقای شفافیت، افزایش دقت ارزیابی و تضمین انطباق طرح ها با نیازهای واقعی کشور تنظیم شده و رعایت مفاد آن برای کلیه مجریان طرح های پژوهشی کاربردی الزامی است.

۲- شرایط اولیه برای طرح درخواست ارزیابی اثربخشی ملی

برای ورود یک طرح پژوهشی کاربردی به مرحله ارزیابی اثربخشی ملی، تحقق شرایط زیر الزامی است. این شرایط تضمین می‌کنند که طرح، از نظر دامنه و اعتبار علمی، توانایی اثرگذاری در سطح ملی را داشته باشد و فرآیند ارزیابی با شفافیت و انسجام انجام شود.

۲-۱- گستره ملی جامعه و نمونه آماری طرح

طرح باید دارای جامعه و نمونه آماری با گستره ملی باشد. شورای پژوهشی دانشگاه مسئول تأیید این امر است.

۲-۲- تأییدیه مرجع ذیصلاح در صورت لزوم

چنانچه شورای پژوهشی دانشگاه تشخیص دهد، ارائه تأییدیه رسمی از مرجع ذیصلاح تعیین شده توسط شورا الزامی است. این اقدام، اعتبار علمی و اجرایی طرح را تضمین می‌کند و مسیر ارزیابی شاخص‌های عمومی و تخصصی را قابل اتکا می‌سازد.

۳- شاخص‌های عمومی و تخصصی ارزیابی طرح

پس از احراز شرایط اولیه، طرح پژوهشی می‌تواند وارد مرحله ارزیابی شاخص‌ها شود. کسب حداقل امتیاز لازم در هر دو گروه شاخص برای تأیید طرح به‌عنوان «طرح پژوهشی با اثرگذاری ملی» الزامی است.

- شاخص‌های عمومی (حداکثر ۵۰ امتیاز): این شاخص‌ها برای تمامی طرح‌ها الزامی هستند و مبنای ارزیابی کلی اثرگذاری ملی طرح را تشکیل می‌دهند.

- شاخص‌های تخصصی (حداکثر ۵۰ امتیاز): این شاخص‌ها بر اساس حوزه تخصصی طرح و با انتخاب مجری تعیین می‌شوند و قابلیت تطبیق با ویژگی‌ها و اهداف اختصاصی هر پژوهش را دارند.

۳-۱- شاخص‌های عمومی

این شاخص‌ها برای همه طرح‌های پژوهشی الزامی است و مبنای ارزیابی اثربخشی ملی طرح‌ها را تشکیل می‌دهد. هدف از تعیین این شاخص‌ها، سنجش همسویی طرح با اولویت‌های ملی، نوآوری، پایداری و رعایت اصول اخلاق پژوهش و شفافیت علمی و مالی است. جدول شاخص‌های عمومی در زیر آماده است.

ردیف	معیار	شاخص	امتیاز
۱	همسویی با اولویت‌های ملی	- تطابق با اسناد بالادستی (سند چشم‌انداز، برنامه‌های توسعه) - ارتباط با حداقل ۱ هدف با اهداف توسعه پایدار مرتبط - تأثیر بر امنیت ملی/غذایی/حاکمیتی	حداکثر ۲۰ امتیاز
۲	نوآوری و دانش فنی	- تولید دانش جدید/ثبت اختراع/نرم افزار - قابلیت تجاری‌سازی یا کاربردی‌سازی - پیشرفت نسبت به وضعیت موجود	حداکثر ۲۰ امتیاز
۳	پایداری بلندمدت	- تداوم اثرگذاری - قابلیت تکرارپذیری در مقیاس بزرگ	حداکثر ۵ امتیاز
۴	*اخلاق پژوهشی و شفافیت	- رعایت اصول اخلاقی (رفاه حیوانات، حقوق بشر، محیط زیست) - شفافیت مالی و علمی	حداکثر ۵ امتیاز
مجموع امتیازات			حداکثر ۵۰ امتیاز
* در طرح‌هایی که نیاز به ارزیابی اخلاقی دارند، ارائه کد اخلاق الزامی است و بدون آن، طرح قابل تأیید و ارزیابی نخواهد بود. این کد باید از کمیته اخلاق پژوهش دانشگاه لرستان یا مراجع معتبر مشابه صادر شده باشد.			

۳-۲- شاخص‌های تخصصی

هر طرح به انتخاب مجری طرح می‌تواند در یک حوزه و یا حداکثر در دو حوزه قرار بگیرد. در صورت انتخاب طرح توسط مجری در یک حوزه، حداکثر ۵۰ امتیاز به طرح تعلق می‌گیرد. در صورت انتخاب در دو حوزه، برای حوزه اول (اصلی) ۳۵ درصد و برای حوزه دوم (فرعی) ۱۵ امتیاز تعلق می‌گیرد. جدول شاخص‌های تخصصی در زیر آماده است.

ردیف	حوزه	شاخص	امتیاز
۱	دامپزشکی / پزشکی / سلامت	- کاهش مرگ‌ومیر/افزایش امید به زندگی - کاهش هزینه‌های درمان ملی - دسترسی عادلانه به خدمات سلامت - کاهش شیوع بیماری‌های دامی/مشترک - افزایش بهره‌وری دام/طیور - توسعه واکسن/داروهای دامی - کاهش وابستگی به واردات - ایجاد اشتغال با درآمد بالا - سایر (به پیشنهاد مجری طرح در خوداظهاری و تایید گروه آموزشی و بررسی در کمیته منتخب)	در صورت انتخاب تک حوزه (حداکثر ۵۰ امتیاز) در صورت انتخاب دو حوزه (حوزه اول حداکثر ۳۵ امتیاز و حوزه دوم حداکثر ۱۵ امتیاز)

ردیف	حوزه	شاخص	امتیاز
۲	مهندسی/فناوری/ انرژی	- توسعه فناوری‌های راهبردی (هوش مصنوعی، رباتیک) - افزایش راندمان محصولات و خطوط تولید - کاهش ضایعات و بازیابی آنها - کاهش آلودگی صنعتی - کاهش وابستگی به واردات - ایجاد اشتغال با درآمد بالا - برطرف کردن نیازهای اساسی صنایع بزرگ و نهادهای صنعتی - و ارگان های نظامی و نیروهای مسلح - سایر(به پیشنهاد مجری طرح در خوداظهاری و تایید گروه آموزشی و بررسی در کمیته منتخب)	در صورت انتخاب تک حوزه (حداکثر ۵۰ امتیاز) در صورت انتخاب دو حوزه (حوزه اول حداکثر ۳۵ امتیاز و حوزه دوم حداکثر ۱۵ امتیاز)
۳	علوم انسانی/فرهنگی	- حفظ/تقویت هویت ملی - کاهش نابرابری‌های اجتماعی - تأثیر بر سیاستگذاری عمومی - کاهش وابستگی به واردات - ایجاد اشتغال با درآمد بالا - سایر(به پیشنهاد مجری طرح در خوداظهاری و تایید گروه آموزشی و بررسی در کمیته منتخب)	در صورت انتخاب تک حوزه (حداکثر ۵۰ امتیاز) در صورت انتخاب دو حوزه (حوزه اول حداکثر ۳۵ امتیاز و حوزه دوم حداکثر ۱۵ امتیاز)
۴	محیط زیست/منابع طبیعی/کشاورزی	- کاهش آلاینده‌ها - افزایش بهره‌وری انرژی/آب - مقابله با تغییرات اقلیمی - افزایش عملکرد محصولات استراتژیک (گندم، برنج) - کاهش مصرف آب/ضایعات پس از برداشت - توسعه فناوری‌های کشاورزی دقیق - احیای جنگل‌ها/مراعات - مقابله با بیابان‌زایی - حفظ تنوع زیستی (گونه‌های بومی، انحصاری یا در خطر انقراض، ژرم پلاسما گیاهی) - کاهش وابستگی به واردات - ایجاد اشتغال با درآمد بالا - سایر(به پیشنهاد مجری طرح در خوداظهاری و تایید گروه آموزشی و بررسی در کمیته منتخب)	در صورت انتخاب تک حوزه (حداکثر ۵۰ امتیاز) در صورت انتخاب دو حوزه (حوزه اول حداکثر ۳۵ امتیاز و حوزه دوم حداکثر ۱۵ امتیاز)
۵	علوم پایه/نظری	- مقالات پراستناد بین‌المللی - همکاری با مراکز تحقیقاتی جهانی - توسعه زیرساخت‌های علمی	در صورت انتخاب تک حوزه (حداکثر ۵۰ امتیاز)

امتیاز	شاخص	حوزه	ردیف
در صورت انتخاب دو حوزه (حوزه اول حداکثر ۳۵ امتیاز و حوزه دوم حداکثر ۱۵ امتیاز)	- کاهش وابستگی به واردات - ایجاد اشتغال با درآمد بالا - سایر (به پیشنهاد مجری طرح در خوداظهاری و تایید گروه آموزشی بررسی در کمیته منتخب)		

۴- نتیجه ارزیابی و حداقل امتیاز مورد نیاز

در پایان، امتیازات به دست آمده از شاخص‌های عمومی (حداکثر ۵۰ امتیاز) و شاخص‌های تخصصی (حداکثر ۵۰ امتیاز) جمع می‌شود و مجموع نمره کل حداکثر ۱۰۰ امتیاز خواهد بود.

طرح‌هایی که مجموع امتیاز آن‌ها بالای ۶۰ امتیاز باشد، به عنوان طرح پژوهشی با اثرگذاری ملی مورد تأیید قرار می‌گیرند.

۵- شیوه اجرایی

۱. تکمیل جدول ارزیابی توسط مجری طرح به صورت خوداظهاری.

۲. بررسی و تأیید اولیه توسط گروه آموزشی مربوطه.

۳. بررسی توسط شورای پژوهشی دانشگاه برای تأیید احراز شرایط اولیه طرح و رعایت اصول اخلاق پژوهش و شفافیت مالی.

۴. پس از تأیید شورای پژوهشی، درج مستندات مربوط در پرونده ارتقاء متقاضی و طی مراحل ارزیابی توسط کمیته منتخب، کمیسیون تخصصی و هیئت ممیزه دانشگاه.

.....

مثال عملی: طرح پژوهشی در حوزه منابع طبیعی (احیای جنگل های بلوط)

- شاخص های عمومی:

امتیاز	معیار	ردیف
۱۷ از ۲۰	همسویی با اولویتهای ملی	۱
۱۰ از ۱۵	نوآوری و دانش فنی	۲
۷ از ۱۰	پایداری بلندمدت	۳
۵ از ۵	اخلاق پژوهشی و شفافیت	۴
۳۹ از ۵۰	مجموع امتیازات	

شاخص های تخصصی:

انتخاب مجری در دو حوزه مطابق جدول شاخص های تخصصی. حوزه اصلی محیط زیست/منابع طبیعی / کشاورزی و حوزه فرعی دامپزشکی / پزشکی / سلامت است.

امتیازدهی	حوزه	ردیف
۱۵ از ۳۵	حوزه اصلی محیط زیست/منابع طبیعی / کشاورزی	۱
۱۰ از ۱۵	حوزه فرعی دامپزشکی / پزشکی / سلامت	۲
۲۵ از ۵۰	مجموع	

مجموع امتیازهای عمومی و تخصصی (اصلی و فرعی): ۶۴ از ۱۰۰

نتیجه: امتیاز محاسبه شده بالای ۶۰ هست و شاخص های طرح ملی را کسب کرد.